

LIBER PRIMVS

aut qui in causarum theoria de sensu & sensibili dicitur: suo loco in historiis post animalium essentiam: Pars ea correspondet qua in posteriori parte quarti libri sic scribitur (Partes animalium interiores exterioresque generatim tum propriae tum communes ita se habent. nunc de sensibus differendum est). ei uero libro qui de somno & uigilia in causarum contemplatione ponitur: ea quoque sibi congruit pars in qua circa finem quarti libri de historiis post sensum sic scribitur (De somno & uigilia animalium nulla quaestiois obscuritas est). Caeterum ei qui est de motu in communi in causarum theoria positus: nihil in historiis determinate correspondet. Huic autem epilogo totius primae partis quae est de animalium essentia ac operationibus animalium propinquis generaliter in fine ultimi libri illius primae partis quae est de causa motus in communi debito loco posito, illa aduersatur littera quae in fine libri de partibus animalium sic inuenitur (Sed de partibus animalium quae ob causam quaeque sunt dictum iam est per omnia animalium genera, quae cum explicata sint sequitur ut de generationibus ipsorum differamus). Cuius contradictionis ueritas in posterioribus declarabitur, his expeditis ad secundam partem quae est de animalium generatione accedamus.

Ordo particularis secundae partis methodi de animalibus & est liber de generatione animalium. Caput XI.
 Secunda pars methodi de animalibus est eorum generatio, nam essentia materiae quae sunt partes & forma quae est anima continet: generatio autem est tanquam efficiens causa quare necesse fuit de ipsa tractare generatione: tanquam de causa quomodo mouente: de qua primo de generatione: postquam de materiali formali ac finali causa se prius tractasse dixerit: tractanda ipostere exponens subdit. Restat ut de partibus quae ad generationem pertinent differamus, de quibus nihil adhuc definitum est, atque etiam de causa mouente quam sit sed de ea ipsa causa considerate: idem quodammodo est atque de generatione cuiusque agere). Haec pars secunda unum habet librum: quod de animalium generatione dicitur, qui incipit (Cum de caeteris animalium partibus tum summatim tum singulatim &c.) in quinque diuisum uolumina, in quibus quicquid tractat ad animalium generationem & alimendum quoquomodo referri debet. Ordo autem eius est, quoniam ad eum mox sequitur qui de causa motus animalium in communi nuncupatur. Post essentiam enim & essentiae propinquas operationes: in genere pertractatas: quarum ultima est motus: generatio ipsa uti superius probatum est sequi debet. Hoc quoque eo approbatur testimonio quo in principio quinti de generatione sic scribitur) Etenim ut in initio disputationis nostrae dictum est: non quia tale quid gignitur quodque ideo tale quid est scilicet in his quae statuta definita & certa naturae sunt opera: Sed potius quia tale est. Idcirco tale & gignitur. Substantiam enim generatio sequitur: & substantiae gratia est non ipsa: generationem). Huic ordini testimonium quoque dat epilogus in fine de motu animalium superscriptus: quo scribitur. (De partibus igitur cuiusque animalium: & de anima adhuc autem & de sensu: & memoria & somno: & communi motu: diximus causas reliquum autem de generatione dicere). his etiam congruit ordo eorum quae in historiis disposita sunt, nam post partes ipsas: post sensum & somnum: praetermissa anima memoria & communi motu de quibus nihil in historiis determinati agitur: de generatione animalium in principio quinti agere incepit. Illis, nam quae in quarta continentur parte in quatuor de historiis iam expeditis: in quinto iam ad animalium generationem quae est secunda pars debite transiit: Sic et Theophrastus de plantis scribens, Aristotelis praceptoris sui obseruatissime doctrinae animalium uestigia sequens: post plantarum substantiam: substantiae quae affectiones: in his quae de historiis plantarum ad generationem secundo loco processum fecit. Et haec sufficienter de ordine secundae partis methodi de animalibus quae unicuique habet librum in quinque diuisum uolumina, scilicet de generatione animalium: dicta sunt quae in superioribus ac inferioribus plura & dicta & dicenda sunt quae praefato huius secundae partis ordini prohibent testimonia. Nunc uero de tertia parte methodi de animalibus quae est uita & mors cum sibi cognatis disputandum, est. Si prius tamen admonuero quod littera in fine de partibus superioribus dictis contraria: nullam in se habeat ueritatem: imo falsa uel uiciata fuit: ueluti patet in superioribus: in posterioribus uero completius demonstraturi sumus.

Quod cognitio quae est de uita & morte & his cognatis est tertia pars totius methodi de animalibus. Caput XII.
 Tertia pars methodi de animalibus est uita cum morte eiusdemque cognata, prior est enim animalium essentia post hoc per generationem quae est animae participatio nutritiue in calido animali: esse habent animalia, cum quo uita quae est eius mensura comes fit, quam uitam per diuersos trahunt status, nunc longam nunc breuiorem: nunc iuuenes nunc senes: refrigerium a continente in uitae conseruatione capientes: nunc sani nunc aegri. Tandem post uitae huius naufragia plurima: morimur omnes. Haec tertia pars in eo operationum consistit genere: quae non animali propriae aut propinquae: sed remotae magis sunt. Remotas, nam ab animali eas dicimus quoniam pluribus quae sunt animalia, scilicet uiuentibus omnibus conueniunt, quae sunt uita & mors, iuuetus & senectus, langor & sanitas inspiratio autem & expiratio licet solis: non tamen omnibus conueniunt animalibus. Et cum in superioribus dixerimus duo esse operationum genera: unum essentiae propinquum: alterum ab ea remotum: ex quibus quatuor Aristoteles in libro de sensu & sensibili traxerat coniuga nunc dicimus quod par unum illoque de propinquo trahitur genere, scilicet somnus & uigilia, tria uero reliqua paria de secundo operationum dicimus fore genere, scilicet de remotioribus. Dicimus igitur quod haec tertia pars quae est totius methodi de animalibus ultima: de solis est animalium operationibus non propinquis quae sunt tria coniuga: a sola natura proficiscuntur, scilicet uita & mors, iuuetus & senectus, inspiratio & expiratio, quae uuum aliud quoque contrariumque par in natura sit animalium: quod non inter ista sed potius post ista computari debet, quae sunt langor & sanitas, quae quidem & si uitae sint status & ante mortem in natura eueniant: non propter hoc ante necis tractatum de uis pertractari debet, cum iam uti diximus naturae limites claudat, & saltu quodam post eas res quae a sola fiunt natura: inter naturam & arte inter physicum & medicum: artificem: cum utriusque sint operam tanquam coterminae se accomodent, de quoque ordine plura in inferioribus dicenda sunt. Ordo huius tertiae partis ad praecedentes his est approbatur testimonium. In octauo, nam de historiis animalium in principio sic scriptum reperitur (Generatio & reliqua animalium natura ita se habet actiones autem & uitae pro moribus uictuque differunt). Nam expeditis partibus & operationibus propinquis in quatuor primis libris: expedita est animalium generatio in quinto sexto & septimo: quae est secundi methodi de animalibus pars: mox in octauo uitam uitaeque cognata aggeditur: quae sub tertia constituitur parte talis ergo historiae cum